БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

1925 чылда үндезилеттинген

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1955
ИЮЛЬ
3
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 133 (3327)
Өртээ 20 коп.

Бөгүн—ССРЭ-ниң Агаар Флодунуң Хүнү.

ССРЭ-ниң Шериг-Далай Флоду делгерезин!

Маадырлыг совет улус болгаш оон тиилелтирбес Чепсектиг Күштеринге алдар!

ССРЭ-ниң Агаар Флодунуң Хүнү

Бөгүн Совет Эвилелиниң Агаар-Флодунуң Хүнү—ужар-чүүлдүң бодунуң составының, ужар-чүүл үлетпүрүнүң ажылдакчыларының база Армияга, Ужар-чүүлге болгаш Флотка дузалаарының Эки-тура ниитилелиниң спортсменнериниң бүгү улусчу көргүзүүнүң хүнү.

Совет улус бо чылын бодунуң алдарлыг Агаар Флодунуң Хүнүн коммунизм тургузуушкунунуң улуг херээнде чайынналчак тиилелгелериниң байдалында демдеглеп турар. Совет кижилерниң хей-аът кирген маадырлыг күш-ажылының түңнелинде социалистиг экономика болгаш культура дүрген темпилер-биле хөгжүп, ажылчыннарның, тараачыннарның, интеллигенцияның чаагай байдалы чыл бүрү бедип, бүгү делегейде тайбыңның чөленгиижи—бистиң улуг Төрээн чуртувустуң күчү-шыдалы чайгылыш чок быжыгып турар.

СЭКП ТК-ның январь Пленуму чоокку 5—6 чылдарда тарааның ниити чыылдазын 10 миллиард пуд чедирер болгаш мал ажылының кол продуктуларын бүдүрерин ийи—ийи ажыг катап көвүдедир сорулганы салган. Ол улуг сорулганы күүседири дээш акы-дуңма совет улустарының бүгү күчүлүг өг-бүлези көстүп көрбээн улуг көдүрлүүшкүн-биле ажылдап турар. Бо чылын планда айытынган 13 миллион гектар кур черниң оруунга 19,7 миллион гектар кур черни тараан. Колхозтар болгаш совхозтар чазын тарыыр культураларны эрткен чылдан 21 миллион гектар хейню тараан. Бо чылын кукурузаны эрткен чылдан 13 миллион гектар хейню тараан. Бешки беш чыл планының онаалгаларын болгаш 1955 чылдың бүрүне планын хуусаа бетинде күүседири дээш бүгү улустуң социалистиг чарыжы калбарган.

Совет улус коммунистиг тургузуушкуннуң фронтузун бүгү хемчег-биле калбартпышаан, оон-биле кады чурттуң камгалалыр аргазын улам ыңай бедидер дугайында, бистиң Чепсектиг Күштеривисти улам ыңай быжыгаар болгаш сайзырангайжы-[illegible] дугайында үргүлчү сагыш салып ту-[illegible] улузувус Совет ужар-чүүлдүң [illegible] сегленишкининиң доктаамал [illegible]күлдезинче улуг ки-[illegible] салып турар.

Бистиң чуртувус — ужар-чүүлдүң төрээн чурту. Орус кижилер делегейге эң мурнап-ла агаар оруун ажыдып, баштайгы ужудуушкуннарны боттандырганынга бистиң улузувус дүрүм ёзугаар чоргаарланып турар. Улуг орус эртемденнер болгаш чогаадыкчылар Ломоносов, Менделеев, Можайский, Жуковский, Циолковский, Чаплыгин болгаш өскелер-даа боттарының теоретиктиг эртем ажылдары болгаш ажыдыышкыннары-биле делегейниң ужар-чүүл эртеминге кайгамчык улуг салыышкынны киирген. Ынчалза-даа помещик-капиталистиг Россияның байдалдарында Ада-чурт эртеминиң болгаш техниказының шылгараңгай чедиишкиннери долу делгемни болгаш деткимчени албайн чораан. Чүгле улустуң төттүнмес чогаадыкчы күштерин чежип хостаан Октябрьның социалистиг Улуг революциязының тиилелгезиниң сөөлүнде бистиң чуртувуска ужар-чүүлдүң шапкын хөгжүлдези эгелээн.

Совет ужар-чүүлдүң организакчызы болгаш удуртукчузу болза, Коммунистиг партия, бистиң социалистиг күрүневистиң үндезилекчизи гениалдыг Ленин болган. Хамааты дайынның үезинде В. И. Лениниң айтышкыны-биле тургустунган ужар-чүүлдүң чаа отрядтары болгаш бөлүктери даштыкы интервентилерни болгаш ак гвардейжилерни чылча шаварынга ажыглаттынган. Ол дайынга Совет ужудукчулар боттарының эрес-дидим чоруун көргүскеннер.

Бешчылдарның чылдарында бистиң чуртка амгы үениң күчүлүг ужар-чүүл үлетпүрү тургустунган. Дайын мурнунда чылдарда-ла совет ужар-чүүл социалистиг тургузуушкуннуң хөй-хөй участоктарынга транспорт болгаш почта харылзааларынга, көдээ ажыл-агыйга болгаш ыяш ажыл-агыйынга, эртем разведкаларынга болгаш өске-даа талазы-биле калбаа-биле ажыглаттынган. Совет эртемденнериниң болгаш конструкторларның чогааткан кайгамчык машиналары-биле бистиң алдаржаан ужудукчуларывыс берге оруктар-биле Соңгу полюсче, Ыраккы Чөөн чүкче болгаш АКШ-че черге хонмайн төөгүлүг ужудуушкуннарны кылган.

Ада-чурттуң Улуг дайынының чылдарында ССРЭ-ниң Шериг-Агаар күштери бодунуң алдарын болгаш күчүзүн бүгү делегейге бүзүредип көргүскен. Шериг-Агаар Флоду ол дайынга кургаг чер шериглери-биле болгаш Шериг-Далай Флоду-биле кады демниг хөделбишаан, дайзынны чылча шавар херекке улуг салыышкынны кылганын бистиң улузувус утпас.

Дайын сөөлүнде чылдарда бистиң ужар-чүүл үлетпүрүвүс амгы үениң эң чаа техниказы-биле хандыртынган. Совет ужар-чүүлдүң конструкторлары чаа хевирниң дайынчы машиналарын чогаадып кылганнар. Ылангыя реактивтиг техника бедик хөгжүлдени чедип алган.

Бүгү Совет экономиканың бурунгаар чедиишкиниң хөгжүлдези-биле кады бистиң ужар-чүүлүвүс өзүп сайзырап турар. Дайын сөөлүндеги чылдарда Хамаатының Агаар Флоду улуг калбарыышкынны болган.

Ужар-чүүлдүң самолёт, парашют, планёр, агаарга доктаап турар болгаш өске-даа хевирлери улам-на массалыг болуп турар. ДОСААФ-тың ужар-чүүл клубтарынга он-он муң аныяк оолдар, кыстар бүдүрүлгеден чартыкпайн өөренип тургаш, ужар-чүүл талазы-биле мергежилди чедиишкинниг шиңгээдип ап турарлар. Ол чорук оларның күш-культура талазы-биле эки кайналып алырынга, дидим болгаш шыдамык болур чорукка чаңчыгарынга дузалап турар.

Тургузукчу тайбың күш-ажылдың болгаш бистиң Төрээн чуртувустуң айыыл чок чоруунга бистиң чепсектиг күштеривис, оон иштинде алдарлыг ужар-чүүл серемчилелдиг болгаш идегелдиг туруп турар.

Шериг эртеминде кол чүүл болза, Чепсектиг Күштерни соксаал чок сайзырангайжыдары болуп турар. Техниктиг депшилге дүрген сайзырап турар ужар-чүүлге ол шуут хамааржыр.

Бистиң Чепсектиг күштеривис, ылангыя ужар-чүүл амгы үениң эң чаа техниказы-биле чепсегленип, Төрээн чурттуң камгалалында идегелдиг туруп турар. Бир эвес империалистер улустарның тура-соруунга удур чаа дайынны кыпсып дидигер болза, бистиң чепсектиг күштеривис дайзыннарга күштүг согуушкунну берип шыдаар.

Бөгүн совет улус бодунуң алдарлыг ужар-чүүлүнге улам ыңайгы чаа-чаа чедиишкиннерни күзеп турар.

◆

Пропагандистерниң семинары

Июльдуң 1-ден эгелээш СЭКП обкомунуң чанында политшколаларның болгаш партия чырыдыышкынының четкизиниң бөлгүмнериниң пропагандистериниң болгаш база комсомолдуң политшколаларының удуртукчуларының ай хуусаалыг курзу ажылын эгелээн. Курстуң киржикчилери шупту 150 ажыг кижи. Олар 120 шактыг программаны өөренип эрттерлер.

Курстуң сорулгазы болза, пропагандистерниң теоретиктиг билиин бедидер, оларны марксисчи-ленинчи теория-биле болгаш коммунистиг тургузуушкуннуң практиказы-биле, кичээлдер чорудар методу-биле база пропаганда ажылының дуржулгазы-биле чепсеглээри болур.

Курска марксизм-ленинизмниң, Коммунистиг партияның иштики болгаш даштыкы политиказының, социалистиг бүдүрүлгениң болгаш көдээ ажыл-агыйның экономиказының кол-кол темаларының талазы-биле лекцияларны номчуур. Ылангыя «ССРЭ-де техниктиг депшилге дугайы», «Социалистиг революцияның ленинчи теориязы», «Аар индустрияның хөгжүлдезиниң артык күштүүнүң ленинчи политиказы —Коммунистиг партияның кол шугуму», «Национал айтырыгның талазы-биле Коммунистиг партияның теориязы болгаш программазы», «ССРЭ-ниң улустарының найыралы—Совет күрүнениң күжүнүң болгаш күчүзүнүң үнер дөзү», Совет Социалистиг күрүне —коммунизмни тургузарының чепсээ», «Коммунистиг партия—коммунизмни тургузуп турар совет улустуң удуртукчу болгаш башкарыкчы күжү», СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң төөгүлүг шиитпирлери», «Мал ажылының продуктуларын бүдүрерин көвүдедир дугайында партия болгаш чазактың шиитпирлерин хуусаа бетинде күүседир дээш хемчеглер», «Көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезиниң планнаашкыннарының чаа чуруму» болгаш өске-даа темаларга лекцияларны номчуур.

Ол ышкаш курстуң дыңнакчылары эрткен өөредилге чылының түңнели болгаш чаа өөредилге чылында сорулгаларның, база лекция пропагандазын организастаарының дугайында илеткелдерни дыңнаарлар. Оон ыңай политшколалар болгаш бөлгүмнерниң удуртукчулары боттарының пропаганда ажылының дуржулгазын солчуурлар.

Лекцияларны болгаш илеткелдерни СЭКП обкомунуң ажылдакчылары болгаш областың совпартшколазының башкылары, областың организацияларының харысалгалыг ажылдакчылары болгаш тускай эртемниглер номчуур. Өөренип эртер материалдарны дыңнакчылар ханызы-биле билип алзын дээш лекцияларны орус, тыва дылдарга дыңнаар 2 курсту тургускан.

Ол ышкаш дыңнакчыларның өөредилгеден дашкаар шактарда коллективтиг экскурсияларга болгаш кинолар көргүзүглеринге баарын организастаары курстуң планында көрүнген.

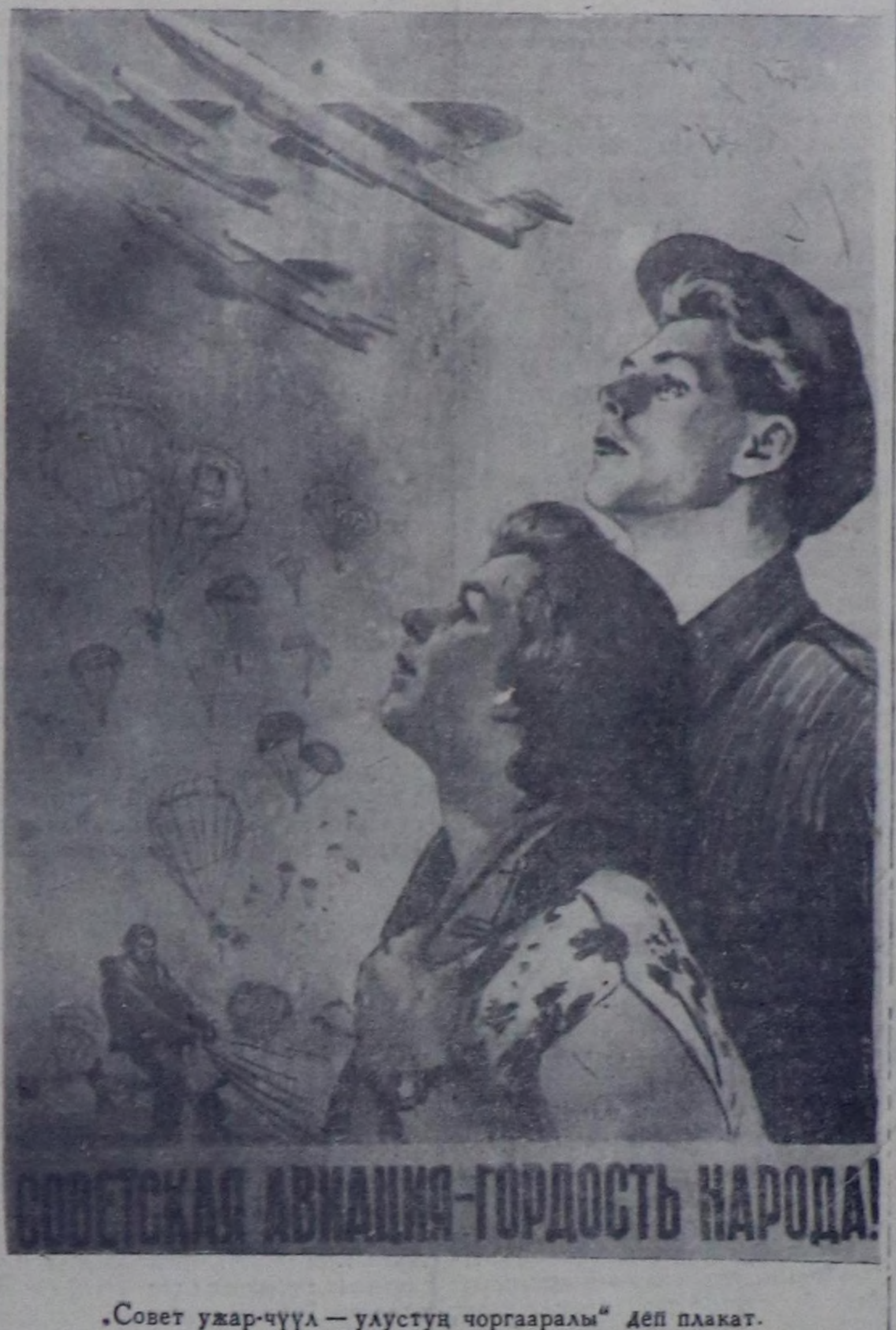
СОВЕТСКАЯ АВИАЦИЯ-ГОРДОСТЬ НАРОДА!

„Совет ужар-чүүл — улустуң чоргаараалы" деп плакат.
СЭТА-ның фотохроникаzы.

ССРЭ-ниң Агаар Флодунуң Хүнүнге алдар кылдыр

ССРЭ-ниң Агаар Флодунуң Хүнүнүң байырлалын таварыштыр чурттуң бүдүрүлгелеринде, албан черлеринде болгаш шериг кезектеринде ССРЭ-ниң Шериг-Агаар Күштериниң алдарлыг төөгүзүнүң дугайында илеткелдерни болгаш беседаларны кылып турар. Ада-чурттуң Улуг дайынының чылдарында совет ужудукчуларның маадырлыг чоруктарынга тураскааткан болгаш аэроклубтарның ажылын көргүскен фотоделгелгелерни ДОСААФ-тың эге организацияларында организастаан. «ССРЭ—ужар-чүүлдүң улуг күрүнези» деп фотоделгелгеге Москваның Жданов районунда культураның болгаш дыштанылганың паркында ажыттынган. Ужар-чүүлдүң болгаш Агаар халдаашкынындан камгалалдың М. В. Фрунзе аттыг Төп бажыңы ону организастаан.

Байырлалдың алдары дээш авиамоделистерниң хоорай маргылдаалары Москва чоогунга болур. Самолёт модельдерин дүрген болгаш үр ужударының талазы-биле солун маргылдаалар болур.

Киров заводунуң, металлургияның, Сталин аттыг «Электри күштери» деп заводтуң болгаш Ленинградтың өске-даа бүдүрүлгелериниң аныяк ажылчыннары ДОСААФ-тың хоорай клубунуң парашют спортунда киржип турарлар.

Ада-чурттуң ужар-чүүлүнүң алдарлыг төөгүзүнге, оон үндезилекчизи Н. Е. Жуковскийниң амыдыралынга болгаш ажыл-чорудулгаларынга, а ол ышкаш шылгараңгай орус ужудукчу П. Н. Нестеровка тураскааткан литература делгелгезин Украин ССР-ниң найысылалы Киевте офицерлерниң округ бажыңының библиотеказында организастаан.

Бо хүннерде дыка хөй экскурсантылар Москва аттыг кудумчуда кээп турарлар. Ол кудумчуда бажың бар, оон мурнуу талазында мындыг бижимелдиг тураскаал самбыраны тургускан: «Бо бажыңга 1914 чылда сураглыг орус ужудукчу П. Н. Нестеров чурттап турган, ол 1913 чылда бодунуң самолёдунга ужар-чүүлдүң төөгүзүнде бир-ле дугаарында «агаарга өлүг тырыкыланышкынны» кылган болгаш 1914 чылдың империалистиг дайынының үезинде дайзынның самолёдун буза үстүрүп узуткаан».

Көдээ ажыл-агыйда ажыглап турар самолёттарның делгелгезин ДОСААФ-тың Киевте аэроклубунуң «Чайка» деп спорт аэродромунда белеткээн.

Киевтиң үлетпүр черлериниң бүдүрүлгеден чартыкпайн ужар-чүүл мергежилин шиңгээдип ап турар ажылчыннары Агаар Флодунуң хүнүнде ужудуушкуннуң бедик мергежилин көргүзерлер.

Чыл бүрүде эрттирип турар байырлалды Ташкентиниң, Фрунзениң, Таллинниң, Ашхабадтың, Уфаның, Читаның болгаш бистиң Төрээн чуртувустуң өске-даа черлериниң ажылчы чоннары демдеглеп турар.

(СЭТА).

Сиген кезилдези

АРЫГ-БАЖЫ. (Телефон-биле). Улуг-Хем районда Маленков аттыг көдээ ажыл-агый артели бо чылын 718 муң тонна сиген белеткээр планныг. Колхозта парторганизация секретары эш Төөдектиң редакцияга дыңнатканы болза:

— Машинага кестинер калбак шөлдерниң үнүжү четчирин манап олуруп болбас, сигенни малга чемгир үеде ажаап алыры чугула. Буга шаларының, алаактарның, чоогаларның эрте үнген сигеннерин бистиң колхоз аралап келип эгелей берген. Хендергеде 1 аът машиналыг, 10 хол кадыырларлыг; Көк-Хаакта 2 аът машиналарлыг, 12 хол кадыырларлыг; Барыктың Көк-Оймак, Чыланныг, Хараганныг Оймак ол ынчаар 8 хол кадыырларлыг звенолар ажылдап турар.

Сиген кезилдезиниң талазы-биле колхозтуң белеткели багай эвес. Хол кадыырларга улам немей киирип, сигенниң үнүжүнге хамаарыштыр, чоокку хүннерде 5 аът машиналары база кестирип эгелээр. Шагаан-Арыгның машина-трактор станциязындан ол колхозче керээ ёзугаар күштерни чорудар деп турар. Бөлүп сарааттаарын июль 1-де эгелей берген.

* * *

АКЫЖАК. (Телефон-биле). Чаа-Хөл районда Сталин аттыг колхоз сиген кезилдезин июнь 30-де эгелей берген. Баштайгы хүн колхозчулардан 12 кижи хол кадыырларлыг, сиген кестирер 2 аът машиналарлыг эгелээн. Хүннүң ийиги чартыындан эгелеп күш улам-на немежип, ылангыя Чаа-Хөлдүң машина-трактор станциязының чорудуп бергени 1 самоход, кожулдалыг 1 трактор база кестирип кирипкен.

Бораннаашкын чок, мал чеми ажаап алырынга эң таарымчалыг хүннерни чөп ажыглаары дээш колхозчу ишчилер механизаторлар-биле чаңгыс эп-сеткилдиг кызымак ажылдап кирген. Ол колхозтуң кол сиген шөлдери Бай-Булуң болгаш Бажың-Алаакта сигенчилерге таарымчалыг байдалды тургускан.

Сталин аттыг колхоз бо чылын 456 тонна силос белеткээр планныг. Бо талазы-биле 200 тонна кирер 5 оңгарларны кылып алган, сүт-бараан фермазының чанында 150 тонна силос шыгжаар чартык башняны база белеткеп, оон дажын салып турар.

Эш Вильгельм Пикке

Эргим эш Пик!

Силерниң революстуг болгаш хөй-ниити политиктиг ажыл-чорудулгаңарның эгелээнинден бээр 60 чыл оюн таварыштыр Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитеди Силерге чүректиң ханызындан изиг байыр чедирип тур.

Силерниң могаг-шылаг чок күчүлүг ажыл-чорудулгаңар күш-ажылчы чонга, тайбыңның, демократияның болгаш социализмниң херээнге бараан болуруңун шылгараңгай үлегер-чижээ болур. Германияның ажылчы чоннары болгаш Бүгү-делегейниң ажылчын шимчээшкини Силерниң нүүрүңерде марксизм-ленинизмниң идеяларын боттандырар талазы-биле идегелдиг болгаш шиитпирлиг ажылдакчылыг болуп турар.

Германияның болгаш Совет Эвилелиниң улустарының аразынга найырал болгаш кады ажылдажылга дээш Силерни совет кижилер боттарының сеткилиниң ханызындан өңнүү болгаш чайгылыш чок демисегчи кылдыр билип база Силерге ынакшып турар.

Герман улустуң болгаш Бүгү-делегейниң ажылчы чоннарының чаагай чоруу дээш ажылга моон соңгаар-даа чедиишкинниг болуруңарны болгаш кадык чаагай чурттаарыңарны Силерге күзеп тур бис, эргим эш Пик.

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитеди.

Тайбың камгалалының совет комитединде

Атомнуг дайынның белеткелинге удур Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга ат салыышкыннарын чыыр талазы-биле кампанияны Тайбың камгалалының Совет комитединиң Пленумунуң шиитпири ёзугаар ССРЭ-ге чорудткан.

Ат салыышкыннарының чыылдазы политиктиг болгаш күш-ажылчы улуг көдүрлүүшкүннерниң байдалынга болуп эрткен. Ол кампанияның үезинде чурттуң иштинге фабрикаларга, заводтарга, колхозтарга, совхозтарга, МТС-терге, өөредилге болгаш албан черлеринге чүс-чүс муң хуралдар болгулаан. Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга шупту 123.543.604 совет хамаатылары боттарының аттарын салганнар, ол дээрге Стокгольм Кыйгырыының болгаш беш улуг күрүнелерниң аразынга тайбыңның пактызын чарар дугайында Тайбыңның Бүгү делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга ат салыышкыннарының санындан ыракта хөй болуп турар.

Бо эрткен кампания болза, бодунуң Чазааның болгаш Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитедин долгандыр совет улустуң улам сырый каттыжыышкынының кайгамчык көскү херечилели болган. Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга ат салыышкыннарын чыырынга хамаарыштыр болган хуралдарга совет кижилер улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун кошкадырынче улгандыр Совет чазактың ап чорудуп турар даштыкы политиказының бүгү хемчеглерин бүрүнү-биле чаңгыс эп-сеткилдиг деткип турарын медеглээннер. Совет кижилерниң тайбыңче күзел-чүткүлү тайбыңның Хельсинкиге болган Бүгү-делегей Ассамблеязынга чораан совет төлээлерге тайбың талалакчыларының бешки Бүгү-эвилел конференциязының чагыында тодаргай илерээн.

Чаа дайынны болдурбас, янзы-бүрү социал, политиктиг күрүнелерниң тайбың кожа-хелбээ догуннаашкынын чедип алыр деп делегейниң бүгү бөдүүн кижилериниң күзели совет кижилерге чоок болгаш билдингир. Ол бедик идеалдарның эргежи дээш делегейниң бүгү чурттарының тайбыңга ынакшылдыг бүгү күштери-биле моон соңгаар-даа найыралдыг кады ажылдажыр деп бодунуң шиитпирлиг чоруун бо кампанияның үезинде совет кижилер бадыткааннар.

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыын бүгү совет ажылчы чоннарның изиги-биле шуут деткээнин дугайын болгаш атомнуг дайынны болдурбас дээш база улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун кошкадыр дээш демисежиринге оларның бүрүн шиитпирлиин дугайын кампанияның түңнелдери херечилеп турар.

Көдээ ажыл-агыйның өөредилге черлериниң студентилериниң улустар аразының семинары

Июньның 22-ден 27-ге чедир Москвада Бүгү-эвилелдиң көдээ ажыл-агый делгелгезинге көдээ ажыл-агыйның өөредилге черлериниң студентилериниң улустар аразының семинары болуп эрткен.

Семинарга моон адаанда илеткелдерни дыңнаан: В. И. Ленин аттыг Бүгү-эвилел көдээ ажыл-агый эртемнериниң Академиязының чиңгине кежигүнү И. Д. Лаптевтиң «Көдээ ажыл-агый продуктуларын бүдүрериниң болгаш хереглээриниң деңзигүүрүнүң айтырыы», академик Т. Д. Лысенконуң «Үнүштерниң чемгериглезиниң болгаш чер хөрзүнүнүң үнүштүүн бедидериниң айтырыглары», Бүгү-эвилелдиң үнүш ажыл-агый институдунуң директору П. М. Жуковскийниң «ССРЭ-ге тараа бүдүреринге үнүш аймааның курлавырларының ажык-дузазы», Румын эртемден Василе Пунганның «Көдээ ажыл-агыйның дээди өөредилге черлериниң студентилериниң эртем-шинчилел ажылы», Утрехт-университединиң профессору Стефанос ван Дитенниц (Голландия) «көдээ ажыл-агыйның дириг амытаннарының продукциязын бедидериниң оруктары».

Комиссияларга илеткелдерниң темаларын, а ол ышкаш улустар аразының кады ажылдажылгазының айтырыгларын чугаалашкан. Даштыкы чурттарның студентилеринге дискуссиялыг айтырыглар улуг сонуурганчыг болган. Сеткилдиң ханызындан, хостуг санал оналдарның болгаш дуржулганың солчуушкуннары болган.

Комиссиялар даргаларының дыңнадыгларының соонда семинарның киржикчилери июнь 27-де түңнел хуралга кады кылган медеглелди хүлээп алган. Австрияның, Албанияның, Англияның, Бельгияның, Болгарияның, Венгрияның, Герман Демократтыг Республиканың, Герман Федералдыг Республиканың, Данияның, Индияның, Индонезияның, Кыдат Улус Республиканың, Корей Улус-Демократтыг Республиканың, Моол Арат Республиканың, Нидерландыларның, Норвегияның, Польшаның, Румынияның, ССРЭ-ниң, Соңгу Африканың, Финляндияның, Францияның, Чехословакияның болгаш Швецияның политика, социал болгаш экономика айтырыгларының талазы-биле янзы-бүрү үзел-бодалдарлыг студентилери моон адаанда чүүлдерниң дугайында мынчаар дугурушканнар:

Бо болган семинар ышкаш база аңаа дөмей ындыг семинарларны чыылдырып эрттирер чорук мурнакчы эртемни болгаш билиглерни калбартып нептередиринге, эртем-шинчилел ажылдарының дуржулгазын солчурунга арганы бээр болгаш студентилерниң найыралын база кады ажылдажылгазын быжыглаар. Кады ажылдажылганы хөгжүдер чорук чүгле профессионалдыг белеткелге эвес, а харын Бүгү-делегейге тайбыңны камгалаарының херээнге база дузалаар.

Семинарны эрттирер талазы-биле Советтиң белеткел комитединге, совет болгаш өске-даа төлээлерге элээн хөй чурттарның төлээлери белектер эккеп берген. Студентилерниң Бүгү-делегей эвилелиниң даасканын ёзугаар СБЭ-ниң секретары Ко Тун Шен Советтиң белеткел комитединиң төлээзи В. И. Вдовинга тукту дамчыткан.

Чүве чугаалаан бүгү даштыкы студентилер аалчыларны чымчак чаагай сеткил-биле хүлээп алганы дээш совет өңнүктеринге өөрүп четтиргенин илереткеннер.

(СЭТА).

Прокуратура ажылдакчыларының Бүгү-эвилел Чөвүлел хуралы

Июнь 23—27 хүннеринде Москвага прокуратураның удуртур ажылдакчыларының Бүгү-эвилел чөвүлел хуралы болуп эрткен.

«Социалистиг хоойлуну моон соңгаар улам-на быжыглаарының болгаш прокурорнуң хайгааралын күштелдирериниң талазы-биле хемчеглер дугайында» ССРЭ-ниң чиңгине прокурору Д. А. Руденконуң илеткелин чөвүлел хуралга дыңнап чугаалашкан.

Илеткелдиң талазы-биле санал берип чүве чугаалааннар: РСФСР-ниң прокурору А. А. Круглов, УССР-ниң прокурору Д. Х. Панасюк, Молотов областың прокурору М. В. Яковлев, БССР-ниң прокурору А. Г. Бондарь, Узбек ССР-ниң прокурору М. С. Яцковский, Якут АССР-ниң прокурору Ф. М. Шлепаков, Киргиз ССР-ниң прокурору М. Т. Самаев, ССРЭ-ниң Юстиция министри К. П. Горшенин, ССРЭ-ниң Дээди судунуң даргазы А. А. Волин болгаш оон-даа өскелер.

Чөвүлел хуралдың ажылынга эштер Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, Н. С. Хрущев олар киришкен.

Эш Н. С. Хрущев чөвүлел хуралга чүве чугаалаан.

(СЭТА).

Совет Күрүнениң күчүлүг ужар-чүүлү

ЖИЛ[illegible]

ужар-чүүлдүң генерал-лейтенантызы.

Бөгүн совет улус болгаш оон Чепсектиг Күштери ССРЭ-ниң Агаар Флодунуң Хүнүн демдеглеп турар. Ол чаңчыл болган байырлал совет ужар-чүүлдүң хөгжүлдезинде чедип алышкыннарның, бистиң авиаторларывыстың болгаш ужар-чүүл үлетпүрүнүң ажылдакчыларының чедиишкиннериниң бүгү улус көрүлдезиниң хүнү, совет кижилерни бистиң Агаар Флодувустуң күчү-шыдалын улам ыңай быжыглаарынче мобилизастаарының хүнү болуп турар.

Бо чылын ССРЭ-ниң Агаар Флодунуң Хүнүн, социалистиг экономиканың бүгү адырларының чаа күчүлүг көдүрлүүшкүнүнүң болгаш бистиң Төрээн чуртувустуң бүгү делегейге ат-алдарының быжыкканының байдалында эрттирип турар.

Коммунистиг партияны болгаш Совет чазакты долгандыр сырый каттышкан ажылчын аңгы, колхозчу тараачыннар, бистиң совет интеллигенциявыс коммунистиг тургузуушкунуң программазын амыдыралда чүткүлдүг боттандырып турар. Бүгү улус ажыл-агыйының болгаш ССРЭ-ниң тиилетирбес камгаланыр аргазының быжыг үндезинин, совет улустуң чаагай байдалының чайгылыш чок өзүлдезиниң үнер дөзү—аар үлетпүрнү бүгү хемчеглер-биле хөгжүдүп турар. Кедээ ажыл-агыйны улуу-биле көдүрериниң, улустуң хереглел бараанннарын бүдүрериниң шыңгыы көвүдедириниң сорулгалары чедиишкинниг шиитпирлеттинип турар. Бүгү совет экономиканың өзүлдези-биле кады ажылчы чоннарның амыдырал деңнели өзүп, оларның культуразы бедип турар.

Совет кижилерниң эрес-маадырлыг күш-ажылынга ажылчын аңгының болгаш колхозчу тараачыннарның бузулбас эвилели, ССРЭ-ниң улустарының акы-дуңма найыралы, Коммунистиг партияның, Совет чазактың болгаш улустуң улуг сырый каттыжыышкыны улам-на быжыгып турар.

Совет улус коммунистиг тайбын тургузуушкунуң эң чугула сорулгаларын шиитпирлевишаан, оон-биле кады бистиң социалистиг күрүневистиң камгалал күчүзүн улам ыңай бедидер дугайында, Совет Армияны болгаш оон чарылбас кезии—Шериг-Агаар Флодун быжыглаар дугайында кошкаш дивес сагыш салыышкынын илередип турар.

Бистиң чуртувус—ужар-чүүлдүң болгаш агаарга эжиндириишкинниң төрээн чурту. Орус кижилер агаар океанынга баштайгы оруктарны салганынга чоргаарланып турар бис. Чогум-на орус эртемденнер Ломоносов, Рыкачев, Федоров болгаш Менделеев агаарга ужудуушкунуң ханы теоретиктиг үндезилелдерин чогаадып кылган. Бүгү делегейге ужар-чүүлдүң улам ыңайгы хөгжүлдезинге улуг салдарны орус эртемденнер Жуковскийниң, Циолковскийниң болгаш Чаплыгинниң теоретиктиг ажылдары көргүскен, олар чаа эртемнерни—аэродинамиканы, газ динамиказын болгаш улуг дүргедээшкинниң динамиказын, реактивтиг шимчедикчиниң теориязын болгаш оон-даа өскелерни тургусканнар. Орус улустуң эң эки төлээлекчилериниң чогаадыкчы бодалы Барыын Европаның болгаш Американың чурттарының ужар-чүүл эртемин болгаш техниказын кажан кезээде хөй катап ажып келген.

Делегей төөгүзүнде баштайгы самолётту 1882 чылда, тодаргайлаарга өске чурттардан чээрби ажыг чылдар мурнады орус эртемден болгаш чогаадыкчы А. Ф. Можайский тургускан. Можайскийниң агаарга шенээн самоледу ужар-чүүлдүң эге-үезин салган.

Хөй моторлуг аар самолеттар, шүүргедекчи самолеттар, гидросамолет болгаш планер делегейге бир-ле дугаарында бистиң чуртувуска кылдынган, ужар-чүүлдүң парашюду чогаатынган, ужар-чүүлдүң бүгү-ле кол-кол херекселдери болгаш самолеттуң радиостанциязы тургустунган.

Агаарга кайгамчык көрүштүг тырыкыланыышкынны делегейге бир-ле дугаарында күүсеткен П. Нестеров база дээди ужуулганың үндезинин салган ужудукчулар К. Арцеулов, Е. Крутень болгаш ужар-чүүлдү дайынчы ажыглаарының чамдык хевирлерин ажылдап кылган оон-даа өскелер ышкаш ужар херектиң баштайгы мастерлери база Россияга көстүп келген.

Ынчалзажок хаанныг Россияның байдалдарында ужар-чүүл эртеми долу хөгжүлдени ап шыдаваан. Улустуң чогаадыкчы күштерин калбарткан чүгле Октябрьның социалистиг Улуг революциязының соонда ол бодунуң ёзулуг чечектелиишкинин чедип алган.

Совет ужар-чүүлдүң организакчызы болгаш удуртукчузу Коммунистиг партия, бистиң күрүневистиң үндезилекчизи улуг Ленин болуп турар. Даштыкы интервентилерни болгаш ак-гвардейжилерни чылча шавар талазы-биле чер кырының шериглеринге болгаш Шериг-Далай Флодунга бистиң аныяк ужар-чүүлүвүс хамааты дайынның чылдарында дузалаан. Бистиң Төрээн чуртувустуң дайзыннарынга удур тулчуушкуннарга совет ужудукчулар эрес-дидим болгаш маадырлыг чорууну илередип көргүскеннер.

Хамааты дайын доозулган соонда совет улус Коммунистиг партияның удуртулгазы-биле социалистиг тайбын тургузуушкунче кирипкен. Бистиң чуртувуска социализм тургузарының ленинчи планын амыдыралга боттандырбышаан, Коммунистиг партия болгаш Ленинниң херээниң улуг үргүлчүлекчизи—И. В. Сталин баштаан оон Төп Комитеди Совет Чепсектиг Күштерни делегейде эң эки дайынчы техника-биле болгаш боо-чепсек-биле четчир хемчээлдиг хандырып шыдаар аргалыг күчүлүг индустрияны тургускан.

Совет ужар-чүүлдүң [illegible] материал-техниктиг суурун тургузары-биле черге-лештир ужар болгаш инженер-техниктиг кадрларны белеткээн. Коммунистиг партия болза марксизм-ленинизмниң улуг идеяларынга кижизидиңген, бодунуң улузунга кызыгаар чок бердинген, социалистиг Төрээн чурттуң чалбыыштыг патриоттары кайгамчыктыг совет ужудукчуларның чаа эрес-маадырлыг салгакчыларын өстүрген.

Совет улус Коммунистиг партияның удуртулгазы-биле делегейде эң эки ужар-чүүлдү тургускаш, бодунуң чурттуң күчүлүг ужар-чүүл күрүнези болдурган.

Совет ужар-чүүл дайын мурнундагы беш чылдарның планнарының чылдарында-ла социалистиг тургузуушкунуң хөй-хөй участоктарынга калбаа-биле ажыглаттынып турар апарган. Совет ужар-чүүлдүң кижилери боттарының чүү-даа чүвеге аштырбас мергежилдиин, бедик моральдыг болгаш патриоттуг шынарларын делегейниң мурнунга каш удаа чайыннал-дыр көргүскен. Челюскинчилерниң доштуг лагеринче маадырлыг ужудуушкуннарны кылган эрес-дидим совет авиаторларның алдары кажан-даа өшпес. Соңгу полюсче, Ыраккы Чөөн чүкче, АКШ-че нарын маршруттар ёзугаар Чкаловтуң болгаш Громовтуң экипажтарының кала-даа доктаавааан төөгүлүг кежир ужудуушкуннары бүгү делегейге сураглыг.

Совет ужар-чүүлдүң кужу болгаш күчүзү Ада-чурттуң Улуг дайынының чылдарында онза чырыткыландыр илерээн. Бургаг чер шериглери-биле болгаш Шериг-Далай Флоду-биле дем каттыштырып сырый хөделбишаан, бистиң Шериг-Агаар Күштеривис герман фашизмни, а оон соонда япон империализмни ашкан төөгүлүг тиилелгени чаалап алырынга улуг салыышкынны киирген.

Москва болгаш Сталинград чоогунга, Кубаньга болгаш Курск чоогунга болган төөгүлүг тулчуушкуннарга бистиң коргуш чок ужудукчуларывыс—шүүргедекчилер, штурмчулар, бомбардировщиктер—мактатынган гитлержи ужар-чүүлдү аваңгыр болгаш эрес-маадырлыг чылча шаап, дайзынның дириг күжүн болгаш техниказын сый шаап турган. 1944 чылдың шаап-халдакчы операцияларынга совет ужар-чүүл бодунуң арга-мергежилдиин долу хемчээлге калбарткан. Дайынның сөөлгү үш чылдарының дургузунда гитлержилерниң тутканы 80 муң самолеттарның 75 муңун совет-герман фронтузунга узуткаанын чугаалаарга-ла четчир. Совет ужар-чүүл Төрээн чурттуң мурнунга бодунуң хүлээлгезин алдарлыы-биле күүседип, делегейде эң-не күчүлүг, мурнакчы ужар-чүүлдүң алдарын бодунга дүрүм ёзугаар шиңгээдип алган.

Совет ужудукчулар дайзынга удур кадыг-дошкун тулчуушкуннарга дайынчы мергежилдиин, кызыгаар чок чүткүл-туруштуң болгаш массалыг маадырлыг чоруктуң чүү-даа чүвеге аштырбас үлегер-чижектерин көргүскен. Коммунистиг партия биле Совет чазак эрес-маадырлыг авиаторларның ачы-хавыязын бедии-биле үнелээн. Совет ужар-чүүлдүң ийи чүс муң ажыг дайынчыларын орденнер-биле болгаш медальдар-биле шаңнаан, ийи муң ажыг ужудукчулар Совет Эвилелиниң Маадыры атты алган, 63 кижиге ол бедик атты ийи дапкыр тывыскан, а алдаржаан ийи ужудукчуга — Покрышкинге болгаш Кожедубка — ол атты үш дапкыр тывыскан.

Ада-чурттуң Улуг дайынынга Совет Эвилелиниң бүгү делегейге төөгүлүг тиилелгези — ол дээрге совет ниитилел болгаш күрүне тургузуунуң тиилелгези, бистиң бүгү улузувустуң чижеглээр чүве чок туруштуг болгаш кызыгаар чок деткимчезинге даянган ССРЭ-ниң Чепсектиг Күштериниң тиилелгези болган. Дайын чылдарында ажылчын аңгы, колхозчу тараачыннар болгаш совет интеллигенция ёзулуг күш-ажылчы маадырлыг чорукту илередип, бодунуң Чепсектиг Күштерин бирги чергениң дайынчы техниказы-биле болгаш боо-чепсээ-биле улам өзүп турар хемчээлдерге хандырбышаан, фронтуга дузалаар талазы-биле эрес-шудургу ажылды калбарткан.

Ада-чурттуң Улуг дайынынга совет улустуң тиилелгезин Коммунистиг партия болгаш И. В. Сталин баштаан оон Төп Комитеди организастаан. Партияның мерген угаанныг удуртулгазы, ооң хүрээлениниң бузулбас чаңгыс-эптии, ооң улус-биле сырый харылзаазы дайзынны ашкан тиилелгени хандырарының шиитпирлиг чүүлү болган.

Коммунистиг партия биле Совет чазак дайын сөөлүндеги үеде ССРЭ-ниң Чепсектиг Күштериниң мурнунга—чаалап алган тайбынны болгаш коммунизмни тургузуп турар совет улустуң тургузукчу күш-ажылын серемчилелдиг камгалаар, күрүне эрге-ажыктарын идегелдиг хандырар болгаш бистиң Төрээн чуртувустуң кызыгаарларын дайзыннар эртип шыдавас кылыр деп хүндүлүг болгаш харысаалгалыг сорулганы салган.

Бүгү улустуң ынакшылы-биле бүргетинген, Коммунистиг партияны болгаш Совет чазакты долгандыр сырый каттышкан совет авиаторлар бистиң бүгү дайынчыларывыс-биле бир демей дайынчы болгаш политиктиг белеткелин соксаал чокка бедидип, эң чаа дайынчы техниканы шиңгээдип ап турар.

Талантылыг совет ужар-чүүл конструкторлары болгаш инженерлери, ужар-чүүл [illegible] бүгү ажылдакчылары Шериг-Агаар Күштерин хөй моторлуг болгаш реактивтиг самолеттар-биле чепсеглеп дерир талазы-биле улуг чедиишкиннерни чедип алган. Нарын байдалдарга ужудукчуларны чорудар арганы берип турар радионавигацияның болгаш радиолокацияның чаа чепсектерин ужар-чүүлде калбаа-биле нептередип турар. Дүргениниң, ыракшылдыының, бедик ужарының болгаш боо-чепсээниң талазы-биле Совет Эвилели делегейде эң эки самолеттарлыг.

ССРЭ-ниң Хамааты ужар-чүүл флоду база улуг чедиишкиннерни чедип алган. Дайын сөөлүндеги беш чылдар планнарының чылдарының дургузунда эвилелдешкен болгаш автономнуг республикаларның төптерин, край болгаш область хоорайларын ырак-узак районнар-биле харылзаштырып турар агаар шугумнарының четкизи дыка улгаткан.

Ажыл-агыйның социалистиг системазының артык күштүг улус ажыл-агыйынга ужар-чүүлдү ажыглаарының кызыгаар чок аргаларын хандырып турар. Хамааты ужар-чүүл флодунуң ужудукчулары ырак-узак районнарже тракторларның немелде кезектерин, кывар чүүлдү, үрезинни болгаш удобрениени чедирип турар. Оларның дузазы-биле кедээ ажыл-агыйның хоралакчыларынга удур демисел талазы-биле ажылдарны чорудуп, тарылгага минеральдыг удобрение-биле немей чемгериишкинни кылып турар. Ыяш ажыл-агыйга ужар-чүүлдү ажыглаары калбарып турар. Совет ужудукчулар бистиң Төрээн чуртувустуң чер байлактарын дилеп тыварынга, археологтуг экспедицияларга база шинчилелдиң болгаш тывыышкынның эң-не янзы-бүрү эртем ажылдарынга киржип турар.

Өске чурттар-биле экономиктиг болгаш культурлуг харылзааларны күштелдирерингe, улустар аразынга тайбынның болгаш найыралды быжыглаарынга идигни берип турар ССРЭ-ниң делегейде ужар-чүүл шугуму чыл-бүрү калбарып турар.

Бистиң ужар-чүүлүвүске совет улустуң ынакшылы болгаш ол дугайында ооң сагыш салыышкыны армияга, ужар-чүүлге болгаш флотка дузалаарының Эки-тура ниитилелиниң ажыл-чорудулгазындан тодаргай көстүп турар. Бүдүрүлгелерде, колхозтарда, албан черлеринде болгаш өөредилге черлеринде—чер болганда ДОСААФ-тың улуг ажылды чорудуп турар муң-муң эге организациялары тургустунган. Бистиң чуртувуста аэроклубтарның, самолет-планер станцияларының калбак четкизи тургустунган, чүс-чүс, муң-муң аныяк оолдар болгаш кыстар оларга барып тургаш, бүдүрүлгеден хоорулбайн ужар-чүүл херээн шиңгээдип ап турар. Оларда ужудукчуларны, планеристерни, парашютистерни, авиамотолистерни болгаш ужар-чүүлдүң өске-даа спортсменнерин белеткеп турар.

Коммунизм тургузуушкунуң талазы-биле тургузукчу тайбын күш-ажыл-биле иштелген совет улус тайбынны камгалаарынга хан-дамырындан сонуургалдыг.

Коммунистиг партия биле Совет чазак янзы-бүрү ниитилел системаларлыг күрүнелерниң үр кожа-хелбээ турар болгаш экономика талазы-биле тайбын чаржыр аргалыының дугайында улуг Ленинниң мерген угаанныг айтыышкыннарын барымдаалаан тайбынга ынакшылдыг даштыкы политиканы чайгылыш чок шыны-биле чорудуп турар. Ол тайбынга ынакшылдыг даштыкы политика ССРЭ-ниң бүгү делегейге ат-алдарын улам-на быжыглап турар.

Тайбынны камгалаары болгаш быжыглаары дээш соксаал чокка демисешпишаан, Коммунистиг партия биле Совет чазак Совет күрүнениң камгалал күчүзүн быжыглаар, бистиң Төрээн чуртувустуң эрге-ажыктарының, делегей байдалының болгаш шериг херээниң амгы хөгжүлдезиниң деңнелинге таарыштыр бистиң эрес-маадырлыг Чепсектиг Күштеривистиң дайынчы аргалыын деткиир дугайында кошкаш дивес сагыш салыышкынын илередип турар. Партия, бистиң бүгү улузувус кезээде белен турар болгаш Чепсектиг Күштерни база бистиң чуртувустуң камгаланыр аргазын карак огу дег камгалаар деп улуг Ленинниң чагыын кезээде сагтып чоруур.

Совет улус бодунуң келир үезинче бүзүрелдиг көрүп турар. Совет Чепсектиг Күштер—база оларның хүрээлениниң иштинде эрес-маадырлыг дайынчы ужар-чүүл—коммунистиг ниитилелди чедиишкиннig тургузуп турар совет кижилерниң тайбын күш-ажылын серемчилелдиг камгалап турар.

Ужар-чүүлдүң Хүнүнде ССРЭ-ниң Агаар Флодунуң бот составы бодунуң чедип алыышкыннарын совет улустуң мурнунга көргүзүп, агрессорларның кандыг-даа сорууушкунун ойтур шаварынга болгаш бистиң черивисче халдаарын оралдажып келген дайзынны чылча шаварынга бодунуң белениниң дугайын Төрээн Коммунистиг партиязынга болгаш Совет чазаанга рапорттап турар.

Коммунистиг партияны долгандыр сырый каттышкан совет авиаторлар коммунизмниң чаа-чаа тиилелгелеринче бүзүрелдиг чорупп олурар ынак Төрээн чурттуң чечектелиишкини дээш бистиң алдарлыг ужар-чүүлүвүстүң хөгжүлдезинге чаа-чаа чедиишкиннерни чедип алыр.

Колхоз бүдүрүлгезинде коммунистер

Чөөн-Хемчик районнуң «Коммунизмче орук» колхозта партия организациязы (секретары эш Санчижап) СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң шиитпирлерин чедиишкинниг күүседир дээш демиселге колхозчу коммунистерниң ролюн бедиткен. Колхоз бүдүрүлгезин түс-түс адырларының айы-биле коммунистерниң кужун таарыштыр тургузуп, коммунист бүрүзүнге партийжи даалгаларны берип, ооң күүселдезин контрольдап турар. Коммунистерге бердинген даалгаларның күүселдезиниң база колхоз бүдүрүлгезинге коммунистерниң мурнакчы ролюнуң дугайында айтырыгларны партия организациязының бюрозунга болгаш ниити хуралдарынга доктаамал чугаалажып, үндүрген шиитпирлерниң күүселдезин эки организастап келген.

Партия организациязы часкы болгаш чайгы үеде хову бригадазының ажыл-ишчилериниң ортузунга агитация-массалыг ажылдарны чорудар кылдыр бедик билиглиг коммунистерни болгаш активчилерни тургускан. Агитаторлардан коммунистер Лопсан-Сюрюн, Манзырыкчы, Маадыр-оол, Арак-Кара болгаш Борбак олар колхозчулар база механизаторлар ортузунга илеткелдерни, беседаларны болгаш ыткыр номчулгаларны үргүлчү чорудуп, агитхуудустарны үндүреринге идепкейлиг киржип келгеннер.

Колхозтуң ажыл-ишчилери МТС-тиң механизаторлары-биле кады бо чылдың часкы хову ажылдарын кыска хуусаада, бедик агротехниктиг деңнелге чедиишкинниг дооскан. Ооң иштинде тараа культураларының тарылгазының планын 108,8 хуу күүсеткен. Огород ажылын калбартыры-биле колхозта комсомол комитединиң секретары эш Саанчыкка баштаткан аныяктарның огород бригадазын организастаан. Ол бригада 16 га кукурузаны, 7 га тарымал тоорукту, 15 га картофельди болгаш өске-даа ногаа культураларын олуртуп, ооң чайгы ажаалгазынче кичээнгейни улгаттырган. Огородчулардан комсомолчулар Долума, Хувискаал, Чудурукпай олар эң эки ажылдап, ажыл нормазын үргүлчү ажыр күүседип келгеннер.

СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң шиитпирлериниң ол колхозта күүселдезиниң дугайында айтырыгларны партия организациязының ниити хуралдарынга 2 удаа, партбюрога 5 катап чугаалажып, мал ажылынга дуржулгалыг, шыырак коммунистерни быжыглаан. Ылангыя бо чылдың май айда мал өстүрериниң күрүне планын, малдан алыр орулгаларның планын канчаар күүседип турарының дугайында колхоз баштаар чериниң даргазы эш Настык-Доржунуң илеткелин чугаалашкаш, илерээн четпестерни узуткаар талазы-биле боттуг хемчеглерни алган. Колхоз бо чылын төрээн малдарның чаш төлүн 112 хуу камгалап алган.

Малдың продуктулуг чоруун бедидер талазы-биле социалистиг чарышты малчыннар ортузунга калбарткан. Инектен сүт саалдазын көвүдедир сорулга-биле 76 инекти бызааларындан чарып саарын боттандырган. Эрткен чылын бир инектен ортумаа-биле 3—4 литр сүттү саап ап турган болза, а бо чылын 5—7 литр сүттү саап ап турар. Саанчылардан эш Сендеңмаа бодунга быжыглаан 10 саар инектерден бо чылын 7000 литр сүттү саап алыр тургаш, ам 6000 литрни, эштер Мыйдок, Доoскара, Хувискаал, Сендең олар боттарында быжыглаан он-он инектерден 5700—5800 литр сүттү саап алганнар.

Колхозчу коммунистерниң колхоз бүдүрүлгезинге мурнакчы ролюнуң өске-даа чижектери хөй. Чайгы чер андарылгазының планы коммунист эш Арак-Караның удуртулгазы-биле ажыр күүсетинген. Колхоз ниитизи-биле 439 га кур черни андарган. Инек кадарчызы коммунист эш Ханды бо чылын төрээн 104 инектен 103 бызааны, эш Өчүр 29 инектен 29 бызааны камгалап алган. Инектерниң болгаш бызааларның чайгы одарладыышкыны эки болуп турар.

Ол ышкаш хой кадарчызы коммунист Дамбаажык бо чылын төрээн 270 хойлардан 279 хураганнарны камгалап алган болгаш бо чайын кададында хой бүрүзүнден 1,5 килограмм дүктү кыргып алган. Ирт кадарчызы эш Оолакай бодунуң кадарында 365 ирттерни эки чыл ажырып, ирт бүрүзүнден 1,6 килограмм дүктү кыргаан.

Амгы үеде колхоз бүгү-ле ниитилештирген малды чайгаглaрда план ёзугаар одарладып турар. Партия организациязы болгаш колхозтуң баштаар чери тайгаларда малчыннарга таарымчалыг байдалды тургускан, саанчылар чурттаар 15 бажыңнарны туткан.

Коммунистер тудуг сууржулганы сайзырадырының ажылынга идепкейлиг киржип турарлар. Ылангыя коммунистер Хандывай, Кончук олар онзашкан ажылынга мергежилин бедидип, хүн нормазын 150—175 хуу күүседип турарлар. Ол ышкаш колхозтуң хову бригадазы коммунистер Ундук, Манзырыкчы оларның удуртулгазы-биле амгы үеде тарааның чайгы ажаалгазын үлегерлиг чорутпушаан, сиген кезиилдезиниң ажылынче чугула кичээнгейни салган.

Бистиң партия организациявыс колхоз бүдүрүлгезинге коммунистерниң авангардтыг ролюн бедидер талазы-биле ам-даа боттуг ажылдарны чорудар.

С. КЫЗЫЛ-ООЛ.

Партбөлүктериниң ажылы

Өвүр районнуң «Совет Тываның 5 чылы» колхозта партия организациязы (секретары эш Доржу) колхоз бүдүрүлгезиниң участоктарында партия бөлүктерин эки удуртуп турар.

Колхозтуң тудуг, мал болгаш хову ажылдарының бригадаларында үш партбөлүктер бар. Олар боттарының хуралдарынга социалистиг чарыштың болгаш коммунистерниң политиктиг кижизидилгезиниң айтырыгларын үргүлчү чугаалажып, шиитпирлерниң күүселдезин эки организастап келгеннер. Бригада санында агитаторлар бар.

Мал ажылының бригадазында партия бөлүү (организатору эш Самбук) малчыннар ортузунга тайылбыр-массалыг ажылды доктаамал чорудуп, фермалар ажылдакчыларының бүдүрүлге чөвүлел хуралдарын база партбөлүктүң хуралдарын үргүлчү чыылдырып, анаа бригаданың ажылының байдалын, социалистиг хүлээлгелерниң күүселдезиниң түңнелин чугаалажып турар. Бригадада 7 агитаторлар бар. Олар малчыннар ортузунга агитация ажылын чорутпушаан, боттары күш-ажылга мурнакчы чорууну көргүзүп келгеннер.

Колхозчу малчыннар бо чылын эки чедиишкиннерлиг болуп турар. Малдың бүгү-ле чаш төлү чидириг чокка ажаап алдынган. Хойжу эш Таспаакай 177 баш хойдан 200 хураганны алган. Ол ышкаш эштер Хуурак, Т. Иима, Холажык олар колхозтуң эң эки малчыннары болу бергеннер.

Мал ажылының продуктулуун бедидер дээш демисел улам-на күштелген. Саар инектерни амгы үеде үш кезек черде одарладып турар. Инектерни хүнде үш удаа саарын чурумчуткан. 20 баш инекти бызааларындан чарып саап турар. Ынчангаш инектерден сүт саап алырының хемчээли өскен. Колхоз сүт саалдазының бо чылгы ниити планын ам 40 ажыг хуу күүсеткен. Саанчы Севек бодунга быжыглаан 10 баш саар инектиң бирээзинден-не хүнде 6 литр сүттү саап ап турар. «Калчан хүрең» деп шолалыг инек амгы үеде хүнде 10 литр сүттү берип турар апарган.

Колхоз хойлардан дүк кыргып алырының планын күүсеткен. Өшкү чөөгү, инектиң түлендии дүгү болгаш чылгы мал чели хөйү-биле чыгдынган. Хойжу Конгар 473 хойнуң бирээзинден-не 1,9 килограмм дүктү кыргып алган. Кадарчы Шанмак-оол 10 баш чиңге нарын дүктүг кошкарларның бирээзинден-не 6 килограмм дүктү кыргып алган.

Тудуг бригадазында 12 коммунистер бар. Ында партбөлүктүң организакчызы эш Доспай-оол коммунистерниң хуралын ай санында 2 удаа чыылдырып турар. Бригадада 9 агитаторлар бар. Олар тудугжуларга солун номчулгаларын болгаш беседаларны хүн-бүрүде кылып берип, социалистиг чарышты организастап турарлар. Тудуг бригадазының түс-түс бөлүктериниң аразынга социалистиг чарышты организастап, чарыштың тиилекчилеринге тыпсып турар шилчиир кызыл тукту тургускан.

Бригада бо чылын чурттаганының 25 бажыңнарын тудар планныг, ам малчыннар кыштагларында 9, колхоз төвүнде 16 чуртталга бажыңнарын туткан. Малдың 7[illegible] лыг кажааларын тудар [illegible]гаш, ам 6-[illegible] туткан.

Хову бригадазында партия бөлүү бо чылдың часкы тарылгазының үезинде организакчы болгаш кижизидикчи ажылдарны эки чоруткан. Бригаданың ажыл-ишчилери часкы тарылганы кыска хуусаада, бедик агротехниктиг деңнелге эрттирип, тарылга планын 105 хуу күүсеткен. Кол культура—кызылтастың тарылгазын 140 хуу күүсеткен. Оон ыңай 12 гектар кукурузаны, 4 гектар картофельди болгаш ногаа культураларын тараан. Оларның чайгы ажаалгазы эки. Чайгы чер андар[illegible]ның планын күүседип турар. [illegible] нерин белеткээр бригадала[illegible] таан.

Колхозтуң партия [illegible] секретары эш Доржу партбөлүктер организакчылары-биле хүн-бүрү харылзаалыг ажылдап, оларның ажылынга практиктиг дузаламчыны көргүзүп келген. Партбөлүктер ажылының дугайында айтырыгларны партбюрога болгаш бүгү коммунистерниң хуралдарынга чугаалажып турар.

Партбөлүктер болза, колхозтуң партия организациязының даянып ажылдаар кужу болур. Колхоз бүдүрүлгезиниң ниити чедиишкиннерин өстүреринге олар улуг рольду ойнаарлар. Ынчангаш партия бөлүктериниң бригадаларга болгаш фермаларга организакчы болгаш кижизидикчи ролюн бедидери — чугула сорулга болуп турар.

М. ЧАМБАЛ -ООЛ.

Малчыннар ортузунга партийжи-политиктиг ажылды күштелдирер

СЭКП ТК-ның январь Пленуму социалистиг кедээ ажыл-агыйның ажыл-ишчилериниң мурнунга улуг болгаш харысалгалыг сорулгаларны салган. Ол сорулгаларны амыдыралга чедиишкинниг күүседир дээш Улуг-Хем районнуң Калинин аттыг кедээ ажыл агый артелинде партия эге организациязы колхозчу малчыннар ортузунга кижизидилгениң чамдык ажылдарын чорудуп, малчыннар ортузунга доктаамал ажылдаар 8 агитаторларны быжыглаан-даа болза ажылда улуг четпестер бар болуп турар. Мал ажылында 79 малчыннар ажылдап турар. Колхозта партия организациязы (секретары эш Коңгул-оол) колхозчу малчыннарның ортузунда партийжи-политиктиг болгаш культура-массалыг ажылдарны кулу деңнелге тургускан. Малчыннардан чүгле 14 кижи солун чагыылгалыг, чамдык малчыннар СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң доктаалын ам-даа таныышпаан болгаш билбес. Малчыннар ортузунда социалистиг чарыштың түңнелин чаңгыс-даа удаа үндүрүп көрбээн.

Колхозчу малчыннарга кино, концерт болгаш шии көргүзүглерин организаставайн, хана солунну болгаш көргүзүг самбыраларын үндүрбейн турар. Колхозчу малчыннар ортузунга кижизидилгелиг ажылдың четпестериниң дугайын ажыл-агыйда четпестерниң фактылары херечилеп турар. Амгы үеде колхозтуң мал ажылында улуг четпестер бар. Малдан дыка эвээш продуктуларны ап турар. Колхозта 275 саар инектиң чүгле 41-ин бызаазындан аңгылаан-даа болза, незинден чарган бызаалар ажаалгазының болгаш азыралының багайындан аарып турар. Хайдактап саар инектерни концентраттыг чемнер-биле хандырбаан болгаш оларын багай таарыштырган, ынчангаш инектерниң сүдү эвээш болуп турар, чамдык инектер шуут соолган.

Сүт-бараан фермазында саанчыларны колхозтуң баштаар чери эки шилип тургуспаан. Фермада күш-ажылдың сагылга-чуруму кошкак.

Колхоз сүт фермазын самдар өглерде тургускан, ферманы сүт кудар савалар-биле база ажылдакчыларны халат, аржыыл, чунар саваң-биле хандырбаан. Сүт саалдазының талазы-биле хыналда саалданы кылбайн турар.

Чайгы хой кыргылдазын багай организастаан. Ооң түңнелинде кыргылданың шынары куду, колхоз хой бүрүзүнден ортумаа-биле 1,7 килограмм дүк кыргып алыр турган, чүгле 1,2 килограмм дүктү кыргаан. Колхозтуң ниитилештирген болгаш колхозчуларның хуузунда хой, өшкү малдарында кодурлаар аарыг массалыг болуп турда, МТС-тиң колхозта мал эмчизи эш Антонов малдың янзы-бүрү халдавырлыг аарыглары-биле демисел чорутпайн келген, харын-даа өлген малдарның дугайында актының ай-айы-биле тургуспайн турганының фактылары бар.

Колхозта малдан ап турар сүттүң болгаш дүктүң учёт-отчёду багай турустунган. Малдың шимчээшкининиң талазы-биле ай санында кылыр отчётту шын эвес кылып турарының фактылары илерээн. Майда райстатистика килдизинге болгаш МТС-ке берген отчётка 1364 баш чаш малды киирбээн, төрээн чаш малды хүлээп алырының актызын биживээн болган. Колхозтуң 41 баш хой, өшкүзү тудагдалдыг болган. Ол тудагдал ферма эргелекчизи эш Аракчаага онаажып турар.

Колхозтуң баштаар чери ниитиниң бүгү малын сериин чайлаглaга 27 кезек черге одарладып семиртирин шаннаан. Ынчалзадаа малдың чайлаглалыышкыны организас чок чорутунган. Чайлагларда мал кажаалары чок, чамдык малчыннар чурттаар оран-сава-биле хандыртынмаан. Малчыннарның чурттап турар черлеринге массалыг хереглелдиң бараанннарын сыыгларын райпо организаставайн турар. Колхоз төвүнде магазин эргелекчизи коммунист эш Сыназ анаа келген хереглекчилерни үр үеде манадып турар.

Хой фермазының эргелекчизи эш Аракчаа, инек фермаларының эргелекчилери эштер Дагбалдай, Дугарап олар үргүлчү арагалап, ажылга харысалга чок чорууну көргүзүп келгеннер. Колхозтуң баштаар чери олардан негелдени улаттырар ужурлуг.

Колхозтуң партия организациязы колхозчулар ортузунга, ылангыя ырак одарларда малчыннар ортузунга масса-политиктиг ажылдарны күштелдирип чорудары чугула.

Н. ЛОПСАН,

(«Шынның» корреспондентизи).

Тудуг планын күүседир дээш

Тожу районнуң «Май бири» кедээ ажыл-агый артелиниң тудугжулары тудуг планын хуусаа бетинде күүседир дээш улуг көдүрлүүшкүн-биле ажылдап турарлар.

Бригада планда көрдүнгөн 22 чуртталга бажыңнарындан 3 бажыңның тудуун доозуп ажыглалга киирген, 8 бажыңның кол тудуун дооскан болгаш 11 бажыңнарның фундаментизин салып алган, ясли бажыңының шалазын, соңгазын кылып турар.

Тудугжулар тудуг планын дүрген темпиге чорудары-биле районнуң «Совет Тыва» колхозунуң тудугжуларын социалистиг чарышка кыйгырды.

А. БААНКА.